

ΜΚΟ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΦΡΟΥΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ

Σύντομη ιστορία της χρηματοδότησης του ελληνικού κράτους για τη “διαχείριση” των μεταναστών εργατών, part 4

Στα τρία προηγούμενα κείμενα με τον ίδιο υπότιτλο περιγράψαμε α) πότε και πώς το ελληνικό κράτος έφτασε να χρηματοδοτείται σχεδόν πλήρως από τα 4 ταμεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για να διαχειρίζεται τις μεταναστευτικές ροές προς την Ευρώπη και τους μετανάστες εργάτες στην επικράτειά του και β) πώς κατανέμεται το μεγαλύτερο κομμάτι της χρηματοδότησης σε ένα ευρύτατο δίκτυο ιδιωτικών εταιρειών και μαγαζατόρων, χτίζοντας έτσι κοινωνίες, υλικά, ιδεολογικά και ηθικά διαπλεκόμενες με τα στρατόπεδα συγκέντρωσης των μεταναστών εργατών. Επίσης κάναμε μια ειδική αναφορά στον (ημι)κρατικό βόθρο του ΚΕΕΛΠΝΟ.

Στο κείμενο αυτό θα εστιάσουμε στα χρήματα που προέρχονται από τα υπόλοιπα τρία ευρωπαϊκά ταμεία. Εδώ θα βρούμε να συνωστίζονται πλήθος, μικρές και μεγάλες, γνωστές και άγνωστες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και (ημι)κρατικοί Οργανισμοί. Δομές που υπάρχουν χρόνια και δομές που ιδρύθηκαν μέσα σε μια νύχτα από “επιχειρηματικά σκεπτόμενους” που σφριζόμενοι ζεστό χρήμα συνέβαλαν στην τιτάνια εθνική προσπάθεια της αύξησης του ποσοστού απορρόφησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων. Δομές που η συμμετοχή τους στη διαχείριση των μεταναστών εργατών είναι η βασική τους απασχόληση και δομές που απλώνουν τα “φιλόδημα” πλοκάμια τους σε διάφορους τομείς. Οργανισμούς που, κατά κάποιους, έχουν αναλάβει να απαλύνουν τον πόνο και τα βάσανα των συνανθρώπων μας ή, κατά τους γνωστούς κακεντρεχείς (εμάς δηλαδή) έχουν αναλάβει ένα κομμάτι της κρατικής διαχείρισης τόσο των μεταναστών εργατών, όσο και πιο διευρυμένων κομματιών που απαρτίζουν τον “πάτο” αυτής της φιλόξενης κοινωνίας.

Παρόλ' αυτά, καλό είναι να έχουμε υπόψη μας ότι αρκετές από τις παραπάνω οργανώσεις δεν τροφοδοτούνται μόνο από τις Ευρώπες, αλλά παίρνουν (για ποικίλους λόγους) και επιπλέον χρήματα από τον κρατικό προϋπολογισμό. Κορυφαίο παράδειγμα είναι ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός που λαμβάνει επί σειρά ετών αρκετά εκατομμύρια δημοσίου χρήματος και στον οποίο θα αναφερθούμε παρακάτω. Τέλος αξιωματικώς υπενθυμίσουμε ότι, λόγω των περιορισμών που έχουμε αναφέρει και στα προηγούμενα κείμενα, η μέθοδος που ακολουθούμε είναι η ενδεικτική αναφορά κι ανάδειξη κάποιων ελάχιστων παραδειγμάτων που ελπίζουμε ότι θα φωτίσουν την συνολική λειτουργία που προσπαθούμε να περιγράψουμε.

Πριν όμως μπούμε στο ψητό, ζητούμε την ανοχή και προσοχή σας για μια σύντομη περιήγηση σε ένα φαινομενικά θεωρητικό debate που έλαβε χώρα πριν από δύο δεκαετίες. Θεωρήστε κάτι τέτοιο ως τα απαραίτητα γυαλιά για την ανάλυση του υπόλοιπου κειμένου.

Prelude ή θεωρητική σουπίτσα

Το 1995 ο Jeremy Rifkin στο βιβλίο του «Το τέλος της εργασίας»¹ επιχειρηματολογώντας πάνω στις συνέπειες της Τρίτης Βιομηχανικής Επανάστασης -«μιας εποχής όπου οι μηχανές αντικαθιστούν όλο και πιο πολύ τους ανθρώπους στην παραγωγή και διακίνηση αγαθών και στην παροχή υπηρεσιών»- “προβλέπει” το «τέλος της εργασίας» ως αποτέλεσμα της επέλασης της «τεχνολογικής ανεργίας» και περιγράφει ένα ζοφερό μέλλον όπου:

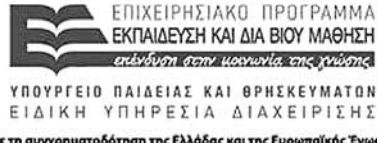
ακριβώς έξω από αυτό το νέο παγκόσμιο χωριό της υψηλής τεχνολογίας βρίσκεται ένας διογκούμενος αριθμός απόρων και απελπισμένων ανθρώπων, πολλοί από τους οποίους [...] θα στραφούν στην ανεπίσημη οικονομία για να επιβιώσουν. Ορισμένοι θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με αντάλλαγμα λίγη τροφή και στέγη. Άλλοι θα γίνουν κλέφτες και λωποδύτες. Η εμπορία ναρκωτικών και η πορνεία θα συνεχίσουν την ανοδική τους πορεία, καθώς εκατομμύρια ατιμωμένα άτομα, εγκαταλειμμένα από μια κοινωνία που δεν χρειάζεται ή δε θέλει πια την εργασία τους, θα προσπαθούν να βελτιώσουν τη ζωή τους [...] οι κυβερνήσεις θα σφίγγουν τα λουριά και θα προτιμούν να

ξοδεύουν περισσότερα για την ενίσχυση της αστυνομίας και την ανέγερση φυλακών παρά για την κοινωνική πρόνοια και τη δημιουργία εργασιών.

Η μόνη εναλλακτική λύση που βλέπει –και προτείνει– ο Rifkin, είναι η γιγάντωση ενός «τρίτου τομέα», γνωστού επίσης και ως «ανεξάρτητου» ή «εθελοντικού», που θα ευδοκιμήσει ανεξάρτητα από την αγορά και τον δημόσιο τομέα. Εντός αυτού του νέου πεδίου –που, παρεπιπτόντως, την εποχή που γράφεται το βιβλίο, ήδη είχε αλματώδη ανάπτυξη με το ενεργητικό του να υπερβαίνει τα 500 δις δολάρια– ο συγγραφέας θεωρεί ότι αναπτύσσονται πολύ ενδιαφέρουσες και αισιόδοξες ιδέες όπως «η κοινωνική αμοιβή ως εναλλακτική λύση, αντί των παροχών κοινωνικής μέριμνας, σε όλους τους άνεργους που θα είναι πρόθυμοι να επανεκπαιδευτούν και να αναλάβουν ενεργά καθήκοντα», καθώς επίσης και «μια νέα δημιουργική συνεργασία» μεταξύ του εθελοντικού τομέα και του δημόσιου, γιατί «σε ορισμένες περιπτώσεις η κυβέρνηση μπορεί να σημειώσει μεγαλύτερη επιτυχία στους στόχους της με το να χρηματοδοτεί μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς μέσω συμβάσεων και επιχορηγιών, οι οποίοι θα παρέχουν υπηρεσίες σε διαφορετικές ομάδες πληθυσμού». Ο Rifkin θεωρεί αναγκαίο να τεκμηριώσει περαιτέρω την πρότασή του λέγοντας πως «οι οργανώσεις του τρίτου τομέα είναι τα αλεξικέραυνα για την αναδιοκτέυση της ολοένα και μεγαλύτερης αγανάκτησης και ανημπορίας των ανέργων», γιατί –και αυτό θα πρέπει να ειπωθεί ως μια στιγμή ξεκάθαρης προειδοποίησης προς τα αφεντικά– «πέρα από τα προάστια και τους αστικούς θύλακες των πλουσίων κι ευκατάστατων, υπάρχουν εκατομμύρια άποροι και απελπισμένοι. Εξοργισμένοι, γεμάτοι αγωνία και άδειοι από ελπίδες για ένα καλύτερο μέλλον, παραδοκούν οι επίδοξοι ισοπεδωτές...».

Προφητείες; Τρομερή διορατικότητα; Προφανώς και όχι. Ο Rifkin είναι απλά ένας απολογητής του κεφαλαίου με μια αναγνωρισμένη ικανότητα να παρουσιάζει ως εκλαϊκευμένη ανάλυση της πραγματικότητας τις επιταγές και τα σχέδια των αφεντικών. Οπότε, όταν το 1995 μιλάει για μέλλον, εννοεί το μέλλον που οραματίζονταν για τα τομάρια μας τα αφεντικά. Εν ολίγοις, μιλάει μια γλώσσα που για να δει κανείς πίσω από τις γραμμές χρειάζεται έναν τύπο λεξικό και αυτό ακριβώς μας παρέχει ο George Caffentzis, γράφοντας το 1998 το κείμενο με τίτλο «Το τέλος της εργασίας ή η αναγέννηση της σκλαβιάς»² στον αντίποδα του παραπάνω βιβλίου και των ιδεών του.

Ξεκινάει, εστιάζοντας στη λεπτή αλλά ουσιώδη διαφορά μεταξύ της έννοιας «δουλειά» [job] και «εργασία» [work-labor] και αποσαφηνίζει ότι με την λέξη «δουλειά» αυτό που περιγράφεται ουσιαστικά είναι η τυπική όψη της εργασίας στον δυτικό μεταπολεμικό καπιταλισμό (μισθός, ασφάλιση, εργατικό δίκαιο). Να λοιπόν η “τρικλοποδιά” του Rifkin· ενώ μιλάει για το «τέλος της εργασίας» εννοεί «ένα μέλλον χωρίς δουλειές» και «υπονοεί ένα μέλλον δίχως μισθούς και δίχως συμβάσεις μεταξύ εργατών και καπιταλιστών». Κατά τον Caffentzis, η “κρυφή” πρόταση που διατυπώνει πίσω από τις γραμμές ο Rifkin, αφορά «έναν νέο τομέα για την επέκταση των καπιταλιστικών σχέσεων». Ένα νέο πεδίο όπου η εργασία θα επεκτείνεται πέρα από την επικράτεια της τυπικής μισθωτής εργασίας και «θα παράγει τεράστιες ποσότητες υπεραξίας... μέσω της επέκτασης της καταναγκαστικής εργασίας, της επέκτασης των άμεσων καπιταλιστικών σχέσεων στην περιοχή της αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης και τελικά μέσω της ισχυροποίησης των

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα για τη νεολαία
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Από καταχώρηση για δράση του ΙΝΕΔΙΒΙΜ. Τι άλλο να κάνουν οι άνθρωποι για να δηλώσουν ότι παίζει χρέμα ευρωπαϊκό; Πάλι καλά που έβαλαν και το δικό τους λογότυπο στο τέλος. Αν μη τι άλλο, πάντως, πρέπει να τους αναγνωριστεί ότι ιεραρχούν σωστά τη βαρύτητα των πραγμάτων.

Ζητούνται άτομα που να γνωρίζουν πολύ καλά Ελληνικά και να μιλάει τις παρακάτω γλώσσες για να παρακολουθήσουν δωρεάν Σειρά μαθημάτων Κατάρτισης Διδασκόντων με προοπτική συνεργασίας:

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

Νταρί, Ουρτού, Παντζαμπί, Ραστί, Κινέζικα, Βιετναμέζικα, Τουρκικά, Ινδονησιακά, Μπενγκάλι, Κουρδικά, Ταμίλ, Σιχάλια, Αφρικανικές γλώσσες

ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ

www.metadrasi.org

Ως γνωστόν, οι ΜΚΟ δεν ψάχνουν να “εκπαιδεύσουν” εργάτες, δεν είναι του χαρακτήρος τους άλλωστε. Ζητούν ενδιαφερόμενους για σεμινάρια με προοπτική συνεργασίας.

μικρών και μεγάλων εγκληματικών επιχειρήσεων». Πρόκειται για μια απαραίτητη διαδικασία για το Κεφάλαιο· μια αντίρροπη τάση απέναντι στην πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους που επιφέρει η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η κυριαρχία της υψηλής οργανικής σύνθεσης στον δυτικό “ανεπτυγμένο” καπιταλισμό. Σύμφωνα με τον Caffentzis, «...τα εργοστάσια, η γη και τα μπουρδέλα του Τρίτου Κόσμου είναι οι τόποι όπου εκφράζονται αυτές οι αντίρροπες τάσεις».

Κάπως έτσι, λοιπόν, ξεκαθαρίζουν τόσο η δυστοπία που περιγράφει ο ακάματος απολογητής των αφεντικών, όσο και οι προθέσεις του. Ωστόσο πριν συνεχίσουμε, ας κάνουμε δύο μικρές, αλλά σημαντικές, παρατηρήσεις στο ανταγωνιστικό “λεξικό”. Πρώτον, πρέπει πάντα να έχουμε στο νου μας ότι αυτό το νέο πεδίο που περιγράφεται είναι κοινωνικό και όχι γεωγραφικό. Όχι απλά μπορεί, αλλά όντως συνυπάρχει με την τεχνολογική κυριαρχία. Μπουρδέλα και φασονάδικα βρίσκουμε ακόμη και στα υπόγεια των υπερτεχνολογικών παραδείσων. Βρίσκουμε επίσης –και αυτό μας αφορά άμεσα- στις γειτονίες του “δυτικού κόσμου” όπου αδυνατούν να γίνουν ανταγωνιστικές με όρους τεχνολογίας. Δεύτερον, από το χρησιμότερο λεξικό λείπει μια κάποια ερμηνεία για το ρόλο του «τρίτου τομέα», αυτού του πολυεργαλείου για την “επί γης (ταξική) ειρήνη”. Κατά τη γνώμη μας, το πράγμα είναι ξεκάθαρο. Ο Rifkin όχι μόνο προτείνει νέα πεδία για την καπιταλιστική επέκταση, αλλά ταυτόχρονα προτείνει και τους τρόπους διαχείρισής τους. Και να λοιπόν που πίσω από την ακατάσχετη μπουρδολογία περί εθελοντισμού, ανθρωπισμού και λοιπών “ισμών” ξεπροβάλλει η αληθινή σημασία και λειτουργία αυτού του μηχανισμού ως συμπληρωματικό κομμάτι (μαζί με μπάτσους, φυλακές και στρατόπεδα συγκέντρωσης) στη διαχείριση μιας ακραία υποτιμημένης εργατικής δύναμης. «Αλεξικέραυνο» για τους «επίδοξους ισοπεδωτές», καρτό δίπλα στο μαστίγιο, παλιοί λύκοι με νέα προβιά.

Στο Ψητό (με κάρβουνα made in Greece)

Και τώρα πια μπορούμε να στραφούμε στη γειτονιά μας και κοιτάζοντας με τα νέα μας γυαλιά να καταλάβουμε γιατί αυτός εδώ ο νότιος βούρκος των Βαλκανίων εμφανίζεται σαν ένας τόπος όπου η δυστοπία του Rifkin υλικοποιείται στο ακέραιο. Όντως, η παραοικονομία κοντεύει το 40% του ΑΕΠ, κοινωνία και κράτος λειτουργούν όλο και πιο έντονα ως μια τεράστια μαφιόζικη οικογένεια και ταυτόχρονα ο «τρίτος τομέας» -κάθε λογής και καθε φυράματος οργανισμοί που επισήμως δεν είναι ούτε κράτος, ούτε επιχειρήσεις- ξεπετάγονται σαν τα μανιτάρια και διεκδικούν όλο και μεγαλύτερο κομμάτι συμμετοχής στα μέχρι πρότινος λημέρια και των δύο. Η αλήθεια είναι ότι αυτό που εμφανίζεται με νέα ορμή στους σημερινούς καιρούς της κρίσης δεν είναι και τόσο καινούρια ιστορία. Κατά πρώτον στην Ελλάδα, για ιστορικούς λόγους, εδώ και πολλές δεκαετίες η καπιταλιστική παραγωγή στηριζόταν στη χαμηλή οργανική σύνθεση του κεφαλαίου –δηλαδή βασιζόταν πρώτα και κύρια στην ακραία εκμετάλλευση της εργατικής δύναμης. Αυτό σημαίνει ότι ένα μεγάλο κομμάτι των καπιταλιστικών σχέσεων διεξάγονταν πέρα από την επικράτεια της τυπικής μισθωτής εργασίας. Αυτό το μοντέλο απέκτησε μια νέα τεράστια δυναμική (και ουσιαστικά έσωσε το ελληνικό κράτος από μια ακόμη χρεωκοπία) μετά το 1990, όταν η Ελλάδα έγινε εν μία νυκτί ο τόπος όπου πλήθη βαλκανίων προλετάρων μετατρέπονταν με δολοφονική βία στον πάτο της εργατικής τάξης. Καθόλου τυχαία, τότε είναι που εμφανίζονται και οι πρώτες ΜΚΟ, ταυτόχρονα δηλαδή με τη γιγάντωση της καταναγκαστικής πορνείας, τα αυτοσχέδια στατόπεδα συγκέντρωσης, την πληρωμή καθημερινής 15ωρης εργασίας με σφαίρες ή την απέλαση και άλλα τέτοια. Καθόλου τυχαίο επίσης το γεγονός ότι, όλα αυτά τα χρόνια, αν κάτι συναγωνίζεται (και ξεπερνάει) τους ρυθμούς ανάπτυξης και οργάνωσης του «τρίτου τομέα» αυτό είναι το κομμάτι του δημόσιου τομέα που λέγεται ελληνική αστυνομία.

Ας έρθουμε όμως και στο καθαυτό ψητό· τα μικκίκια των τριών Ευρωπαϊκών Ταμείων, τα οποία αν και αποτελούν το μικρότερο μερίδιο της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, κάθε άλλο παρά αμελητέα είναι. Ας δούμε, για παράδειγμα, το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΥΥΚΑ) που είναι «Αρμόδια Αρχή υποδοχής και φιλοξενίας»³, καθώς και υπεύθυνη αρχή για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προ-

σφύγων. Οι λίστες (που δημοσιοποίησε μετά από επίμονες ερωτήσεις στη Βουλή) με ορισμένες από τις ετήσιες επιχορηγήσεις που μοίραζε το συγκεκριμένο Ταμείο από το 2005 και μετά είναι ενδεικτικές:

2006*	Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (Ε.Σ.Π)	194.000
	Ελληνικό Ινστιτούτο Αλληλεγγύης και Συνεργασίας με τις Αναπτυσσόμενες Χώρες (ΕΛ.ΙΝ.Α.Σ)	147.306
	Κοινωνική Αλληλεγγύη	130.000
	Ιατρική Παρέμβαση	55.000
	ΑΡΣΙΣ	100.000
	PRAKSIS	85.000
	Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (Ε.Ε.Σ)	179.652
	Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων (Ι.Κ.Α.Θ.Β)	70.021
	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ)	45.000

2007	Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (Ε.Σ.Π)	194.000
	Ελληνικό Ινστιτούτο Αλληλεγγύης και Συνεργασίας με τις Αναπτυσσόμενες Χώρες (ΕΛ.ΙΝ.Α.Σ)	147.306
	Κοινωνική Αλληλεγγύη	130.000
	Ιατρική Παρέμβαση	55.000
	ΑΡΣΙΣ	100.000
	PRAKSIS	85.000
	Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (Ε.Ε.Σ)	179.652
	Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων (Ι.Κ.Α.Θ.Β)	70.021
	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ)	45.000

2008	Κοινωνική Αλληλεγγύη Θεσ/κης	220.000
	Ε.Σ.Π	200.000
	Ιατρική Παρέμβαση	135.000
	PRAKSIS	175.500
	ΑΡΣΙΣ	170.000
	Κ.Σ.Π.Μ.	75.000
	Ε.Ε.Σ	4.250
	Ι.Κ.Α.Θ.Β	67.504
	Δήμος Βύρωνα	110.000
	Πανελλήνια Ένωση Ασυρτίων	13.000
	ΚΛΙΜΑΚΑ	50.000
	Δ.Ο.Μ.	80.000
Γιατροί του Κόσμου	130.000	

2009	Ε.Σ.Π	538.496
	Κ.Σ.Π.Μ.	50.000
	Ε.Ε.Σ	388.233
	Ιατρική Παρέμβαση	135.000
	ΑΡΣΙΣ	458.980
	PRAKSIS	246.000
	Κοινωνική Αλληλεγγύη	200.000
	Γιατροί του Κόσμου	200.000
	Σύλλογος Μερίμνης Ανηλίκων	30.000
	Πανελλήνια Ένωση Ασυρτίων	6.333
	ΜΕΡΙΜΝΑ	249.677
	Πολίτες Πάτρας εν Δράσει	48.900
Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων	16.500	

2010	Σύλλογος Μερίμνης Ανηλίκων	75.000
	ΜΕΡΙΜΝΑ	300.000
	ΑΡΣΙΣ	378.877
	Γιατροί του Κόσμου	270.000
	PRAKSIS	220.000
	Ε.Ε.Σ	528.333
	Κ.Σ.Π.Μ.	70.000
	ΑΙΤΗΜΑ	104.000
	Ε.Σ.Π	641.974
	Ιατρική Παρέμβαση	196.666
	Πανελλήνια Ένωση Ασυρτίων	15.000
	Κοινωνική Ενδυνάμωση ΑΜΚΕ	75.000
ΗΛΙΑΚΤΙΔΑ	13.000	
ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ	414.790	

Με μια σύντομη ματιά μπορεί κανείς να παρατηρήσει κάποιες λεπτομέρειες: όπως ότι ενώ υπάρχει ετερόκλητο πλήθος επίδοξων ανθρωπιστών, από τις κλασικές ΜΚΟ έως και Δήμους και «Πολίτες», που έχει κωθεί στη χρηματοδότηση, υπάρχουν ωστόσο κάποιες σταθερές παρουσίες, όπως το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, η PRAKSIS και η ΑΡΣΙΣ και μάλιστα με σταθερά υψηλή χρηματοδότηση. Ή ότι ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, αν και από τις πιο παλιές και μεγάλες ΜΚΟ, στις συγκεκριμένες λίστες δεν φαίνεται να λαμβάνει και το ανάλογο ποσό. Απ'ό,τι θα δούμε παρακάτω πάντως, δεν υστερεί στη χρηματοδότηση. Ή θα μπορούσε να εντοπίσει τέλος τη ΜΕΤΑδραση, η οποία με την εμφάνισή της έλαβε ένα αξιοσέβαστο ποσό που επιβεβαιώνει τη διακήρυξή της, ότι δηλαδή αποτελεί συμπλήρωμα που καλύπτει τα κενά του κρατικού μηχανισμού. Επίσης, επιβεβαιώνει εμμέσως και τα γραπτά του πολυγραφότατου απολογητή.

Παρακάτω αναφέρουμε ενδεικτικά κάποιες οργανώσεις, προσπαθώντας να δείξουμε κάποια από τα θαυμαστά έργα του ανθρωπισμού που επιτυγχάνονται με λίγη καλή θέληση και μπόλικο ευρώ.

Ίδρυμα Νεότητας και Δια Βίου Μάθησης (Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ.)

Εντάξει δεν ξεκινάμε με ΜΚΟ, αλλά με κάτι που βρίσκεται ανάμεσα στο κράτος και τις μη κυβερνητικές. Για όσους δεν θυμούνται το εν λόγω ευαγές Ίδρυμα το είχαμε ξανασυναντήσει⁵. Από εκείνη την πρώτη ματιά φαινόταν ότι πρόκειται για μια δομή που τη διαχειρίζεται πλήρως το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το ΙΝΕΔΙΒΙΜ, που τυπικά υπάρχει από το 2011, ουσιαστικά προέκυψε από τη συγχώνευση του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ), του Ινστιτούτου Νεολαίας και του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας (ΕΙΝ) σε έναν ενιαίο φορέα. Αν ασχοληθεί ελάχιστα κανείς με την ιστορία του νεοσύστατου ΙΝΕΔΙΒΙΜ και των φορέων που συγχωνεύθηκαν όσο και με την ιστορία των μελών του Δ.Σ. του, θα καταλάβει ότι πρόκειται κυρίως για έναν ημιεπίσημο κρατικό μηχανισμό που βασικός του ρόλος είναι τόσο η απορρόφηση και αναδιανομή ευρωπαϊκού χρήματος από τα ΕΣΠΑ και από τα Ταμεία που αφορούν τη διαχείριση των μεταναστών και την απορρόφηση και «αποκατάσταση» διαφόρων κομματικών στελεχών, όσο και να λειτουργεί ως ένας τεράστιος υπεργολάβος που αναλαμβάνει να καλύπτει με συμβασιούχους εργάτες (και ό,τι αυτό συνεπάγεται) μεγάλους τομείς του δημοσίου, όπως για παράδειγμα τον καθαρισμό όλων των σχολικών μονάδων. Προφανώς τα ποσά που διαχειρίζεται δεν είναι καθόλου –μα καθόλου– αμελητέα. Σύμφωνα με τον ισολογισμό που αφορούσε τον περίοδο από 1/1/2011 έως 31/12/2012, τα συνολικά του έσοδα ήταν 171.850.159€, ενώ τα έξοδά του ήταν 165.185.763€. Είχε δηλαδή, καθαρό κέρδος πάνω από εξήμισι εκατομμύρια ευρώ.

Πρόεδρος του Δ.Σ. είναι ο φέρελπις δικηγόρος και πολιτευτής Φίλιππος Λέντζας, προστατευόμενος του Βενιζέλου που στον ελεύθερο χρόνο του κατεβαίνει και ως υποψήφιος πρόεδρος στην Ομοσπονδία Πάλης- Ξέρετε, αυτή την τεράστια δεξαμενή μπράβων, τη δομή που εκπαιδεύει καταρτισμένο προσωπικό για τις αυξημένες ανάγκες των κερδοφόρων μαφιόζικων επιχειρήσεων. Αντιπρόεδρος είναι ο Μιχάλης Κουλιζάκος, παλιός εργατοπατέρας της ΔΑΚΕ, μέλος της Πολιτικής Επιτροπής της Ν.Δ, στενός συνεργάτης του πρώην υπουργού Παιδείας Αρβανιτόπουλου και προσφάτως πιο στενός συνεργάτης του μαφιόδημαρχου Μαρινάκη...ε, συγγνώμη... του Μώραλη. Επίσης, ενδεικτική είναι και η σύνθεση των μελών. Δύο από τα μέλη είναι α) η Νίκη Αραμπατζή, προστατευόμενη της Ντόρας και δικηγόρος στο γραφείο του «μανιάτη-γαύρου» Πέτρου Μαντούβαλου (φίλου και θερμού υποστηρικτή του Μώραλη) και καταδικασμένου 7 χρόνια με αναστολή για εμπλοκή σε «παραδικαστικό» κύκλωμα) και β) η Κυριακή Λαουλάκου, η οποία είναι -οποία έκπληξις- υποψήφια δημοτική σύμβουλος του Μώραλη-Μαρινάκη.

Αυτή λοιπόν η (ημι)κρατική οργάνωση με την εσάνς σαπίλας του κρατικομαφιόζικου Δ.Σ, εκτός από το να μοιράζει τακτικά πακετάκια πολλών χιλιάδων ευρώ σε «συγγενικές» εταιρείες, διαχειρίζεται και ένα κατεβατό ευρωπαϊκών προγραμμάτων (μαζί με τον πακτωλό εκατομμυρίων που τα συνοδεύουν). Αυτά που μας αφορούν άμεσα είναι: πρώτον, η λειτουργία δύο Κέντρων Φιλοξενίας Ασύνοδων Ανηλίκων με συνολική χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων 496.875€ για τα έτη 2011-2012 και δεύτερον η διαχείριση του χρηματοδοτούμενου από το ίδιο Ταμείο, πολυετούς project «Εκπαίδευση των μεταναστών στην ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό - ΟΔΥΣΣΕΑΣ», το οποίο τρέχει ήδη από το 2007 και η χρηματοδότησή του ανερχόταν στα 5.060.000€ για την εξαετία 2007-2013.

Το συγκεκριμένο έργο απευθύνεται σε μετανάστες, άνω των 16, που «διαμένουν νόμιμα» στην Ελλάδα και στόχο έχει «όλοι οι εκπαιδευόμενοι να αποκτήσουν τις γλωσσικές δεξιότητες και τις πρακτικές κοινωνικές και διαπολιτισμικές ικανότητες που απαιτούνται για την επίτευξη γλωσσικής και πολιτισμικής κατανόησης, απαραίτητων στοιχείων για την ενεργό κοινωνική ένταξη των ίδιων και των οικογενειών τους». Εκ πρώτης όψεως η όλη ιδέα ενός τέτοιου προγράμματος θα μπορούσε, βάσει αυστηρής επιστημονικής ορολογίας, να χαρακτηριστεί ως «μπούρδα». Δυστυχώς, όμως θα πέφταμε έξω στην επιστημονική μας προσέγγιση. Αυτό που κάνει πολύ σημαντικό αυτό το πρόγραμμα δεν είναι η

ρατσιστική μπουρδολογία περί αφομοίωσης, αλλά η άμεση συνάρτησή του με την απόκτηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος στην Ελλάδα. Κοινώς, για να αποκτήσει κανείς τέτοιο δικαίωμα, πρέπει, εφόσον πληρεί όλες τις άλλες προϋποθέσεις (που δεν είναι ούτε λίγες, ούτε ασήμαντες), να δώσει και να περάσει εξετάσεις πιστοποίησης. Αλλά για να μπορέσει να συμμετάσχει σε αυτές τις εξετάσεις πρέπει να ολοκληρώσει προβλεπόμενο κύκλο σπουδών στο πρόγραμμα ΟΔΥΣΣΕΑΣ, ο οποίος έχει δύο θεματικές ενότητες: «Μαθήματα ελληνικής γλώσσας», διάρκειας 150 ωρών και «Στοιχεία της ελληνικής ιστορίας και του ελληνικού πολιτισμού», διάρκειας 25 ωρών. Χιουμοριστικό εξτραδάκι στην όλη «συνεισφορά» του προγράμματος είναι η δυνατότητα των αποφοίτων να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ.

Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός

Ο συγκεκριμένος φορέας, πέραν όλων των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων, λαμβάνει και ετήσια επιχορήγηση αρκετών εκατομμυρίων κατευθείαν από τον κρατικό προϋπολογισμό. Με εξαίρεση κάποιες σχετικά μικρές άλλες δαπάνες, η συντριπτική πλειοψηφία αυτών των χρημάτων πηγαίνει για τη λειτουργία του Κέντρου Προσωρινής Διαμονής Αιτούντων άσυλο αλλοδαπών στο Λαύριο Αττικής, του οποίου την ευθύνη έχει ο ΕΕΣ από το 2003. Τελευταία διατίθενται και για τη λειτουργία προσωρινού οικισμού κοντά στο Κέντρο του Λαυρίου (στην περιοχή Νεράκι), ενώ μέχρι το 2010 μικρό μέρος πήγαινε στον Ξενώνα Φιλοξενίας στην Άνω Καλλιθέα Σπερχειάδας, ο οποίος έκλεισε. Και οι τρεις δομές εντάσσονται στην κατηγορία «Κέντρα Φιλοξενίας» και βάσει νόμου χρηματοδοτούνται από το κράτος. Το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από τη Γενική Διεύθυνση Πρόνοιας του Υπουργείου Εργασίας και συγκεκριμένα από πιστώσεις ενός Ειδικού Φορέα 33-220 ΚΑΕ 5216 με όνομα «Δαπάνες διατροφής, συντήρησης και περίθαλψης πολιτικών φυγάδων».

Εδώ έχουμε να κάνουμε με κάτι παραπάνω από τη διαχείριση των μεταναστών εργατών με την συνηθισμένη μέθοδο. Εδώ εμπλέκεται και το λεπτό ζητημάκι που λέγεται «εξωτερική πολιτική της Ελλάδας». Η ιστορία του συγκεκριμένου Κέντρου πάει πολύ πίσω, στις εποχές που διάφορα think tank εντός και «εκτός» του κρατικού μηχανισμού μηχανορραφούσαν και προσπαθούσαν, πατώντας στις πλάτες και τα βάζα άλλων, να συμβάλουν όπως και όσο μπορούσαν στη μεγέθυνση ανοικτών ζητημάτων που είχε στο εσωτερικό της η εξ ανατολών γειτονική χώρα. Για όποιον ενδιαφέρεται να το ψάξει, η ιστορία των γεωπολιτικών πιουετών του ελληνικού κράτους αποδεικνύεται συναρπαστική, αν και το μεγαλύτερο και σκοτεινό της μέρος πολύ δύσκολα θα το μάθουμε. Επίσης δεν είναι η ιστορία που προσπαθούμε να πούμε εδώ. Οπότε, ας επιστρέψουμε στα δικά μας. Ο Ε.Ε.Σ, λοιπόν, που από τις απαρχές του χρηματοδοτείται γενναϊόδωρα από τον κρατικό κορβανά, για την εξαετία 2005-2010 έλαβε κάτι παραπάνω από 9 εκατομμύρια. Αναλυτικά:

2005 – 1.679.476€	2008 – 1.803.198€
2006 – 1.550.000€	2009 – 1.125.000€
2007 – 1.522.500€	2010 – 1.337.500€

Με τα σημερινά δεδομένα βέβαια αυτά μοιάζουν ψίχουλα, μιας και τα δύο τελευταία χρόνια η κρατική χρηματοδότηση του ΕΕΣ για το σύνολο των δραστηριοτήτων του φαίνεται να έχει αυξηθεί κατακόρυφα, ξεπερνώντας τα 12 εκατομμύρια ετησίως. Ταυτόχρονα, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων το 2011 έλαβε 1.800.000€, ενώ για διάφορες δράσεις του λαμβάνει από το 2012 τακτικά ποσά άνω των 100.000€ για κάθε δράση. Επίσης, διαχειρίζεται από το 1997 το Πολυδύναμο Κέντρο Κοινωνικής Στήριξης και Ενσωμάτωσης Προσφύγων· ένα από τα πρώτα πιλοτικά προγράμματα στην Ελλάδα με συγχρηματοδότηση αρχικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από το 2001 με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο. Ταυτόχρονα, φρόντισε να είναι μια από τις 700⁶ ΜΚΟ που «χώθηκαν» ως εργολάβοι στα προγράμματα «κοινωνικού εργασιού» και μοιράστηκαν συνολικά 39 εκατ. ευρώ. Έτσι, έβαλε και ο ΕΕΣ το λιθαράκι του στην εξελισσόμενη διαμόρφωση της νέας τεχνικής σύνθεσης της εργατικής τάξης, εισπράττοντας σε διάφορες περιφέρειες της χώρας πάνω από 100.000€ για να «εκπαιδεύσει» άνεργους μέσω της κλασικής πια ανθρωπιστικής μεθόδου (πεντάμηνη σύμβαση και 8ωρο με αμοιβή 400-500€).

ΜΕΤΑδραση

Μια άλλη ΜΚΟ που συναντάμε συχνότατα στις λίστες των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων είναι η ΜΕΤΑδραση. Κύριο έργο της έως τώρα, είναι να παρέχει υπηρεσίες διερμνεϊκές στις συνεντεύξεις ασύλου στην Υπηρεσία Ασύλου, την Αρχή Προσφυγών και στα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Να πώς αυτοσυστήνεται στο site της:

Η ΜΕΤΑδραση - Δράση για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη είναι μη κυβερνητική οργάνωση, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα η οποία ιδρύθηκε το Δεκέμβριο του 2009 με πρωταρχικό στόχο να συμβάλλει κυρίως σε τομείς οι οποίοι καλύπτονται ελάχιστα ή καθόλου από τους αρμόδιους δημόσιους φορείς καθώς και από φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της κοινωνίας των πολιτών.

Χίλια δίκια, αλλά το κακό είναι ότι εάν περνάς τις μισές μέρες σου λέγοντας και πιστεύοντας ότι είσαι εργαζόμενος και τις άλλες μισές ότι επιτελείς κοινωνικό έργο, στο τέλος θα σχιζοφρενιάσεις και εσύ και αυτοί που σε ακούνε...

Θα το πούμε κι ας πέσει χάμω. Θέλει πολλή προσπάθεια για να μην γίνεσαι καχύποπτος μπροστά στον συνδυασμό των όρων «Μετανάστευση» και «Ανάπτυξη» και η περιγραφή που συνεχίζει δεν βοηθά καθόλου προς αυτή την κατεύθυνση. Ειδικά όταν ένας από τους πρωταρχικούς της στόχους είναι «η ανάπτυξη δικτύου παροχής υπηρεσιών κατάρτισης, λειτουργίας και διαχείρισης ανοικτών και κλειστών κέντρων υποδοχής αλλοδαπών και στήριξης των τοπικών φορέων στα σημεία εισόδου αλλοδαπών».

Το 2011 εγκρίθηκε το σχέδιο «MAYDAY II: Ευάλωτες ομάδες και Διερμηνεία» που είχε καταθέσει στο πλαίσιο σχεδιασμού του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων 2010, βάσει του οποίου έλαβε για 9 μήνες 482.285€. Το 2012 έλαβε 300.000€ για «παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών διερμηνείας στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέτασης αιτημάτων ασύλου σε πρώτο βαθμό, στην περιοχή της Αττικής». Το 2013, εκτός από τις χρηματοδοτούμενες υπηρεσίες διερμηνείας, έλαβε στα πλαίσια του Σχεδίου «Συνοδεία Ανηλίκων» περίπου 145.000€ σε διάστημα οκτώ μηνών για να «συνοδεύσει» συνολικά 300 ανήλικους μετανάστες.

Σύμφωνα με την ΜΕΤΑδραση,

...το Σχέδιο αυτό αφορά τη συνοδεία σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων, οι οποίοι είτε είναι άστεγοι είτε βρίσκονται σε κρατητήρια της χώρας. Η συνοδεία γίνεται από «Ευέλικτη Ομάδα Συνοδών» που αποτελείται από κοινωνικό λειτουργό, διερμηνέα και υπεύθυνο ασφάλειας με στόχο την ασφαλή μεταφορά των παιδιών στα Κέντρα/Ξενώνες φιλοξενίας ανά την Ελλάδα...

Όσο και αν ψάξαμε να βρούμε αν η περιγραφή αυτή σημαίνει κάτι παραπάνω από αυτό που καταλαβαίνουμε, καταλήξαμε στο πεζό συμπέρασμα πως όχι. Οι 145.000€ ήταν για να μεταφέρουν τους ανήλικους μετανάστες όπου (οι μπάτσοι όριζαν πως) έπρεπε να πάνε. Από τα κρατητήρια στους ξενώνες -σαν αυτούς που διαχειρίζεται το ΙΝΕΔΙΒΙΜ- και από τους ξενώνες στις Υπηρεσίες Ασύλου για τις απαιτούμενες διαδικασίες. Μια δουλειά που στα πλαίσια του ανθρωπισμού (και της χρηματοδότησης) αντί να την κάνουν κανονικοί μπάτσοι, την κάνει ένας wannabe μπάτσος, ένας διερμηνέας και ένας κοινωνικός λειτουργός. Έντάξει, δεν θέλουμε να είμαστε αφοριστικοί. Οτιδήποτε είναι καλύτερο από το να σε τραβολογάνε τα καμάρια της ελληνικής αστυνομίας, ειδικά εάν είσαι ανήλικος μετανάστης. Ακόμα καλύτερο είναι κάποιος να σου εξηγήσει τι σου λένε σε άπταιστα ελληνικά διάφοροι καραγκιοζέοι με ύφος. Θα επιμείνουμε ωστόσο, και ας γινόμαστε κακοί, ότι κάτω από τον ανθρωπιστικό καλωπισμό η διαδικασία παραμένει η ίδια.

Η συγκεκριμένη ΜΚΟ πάντως, ακολουθώντας το δρόμο πολλών ακόμη ανθρωπιστικών φορέων, εφαρμόζει στο εσωτερικό της ένα εργασιακό μοντέλο αντίξοιο της δράσης της. Εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης που βαφτίζονται συνεργάτες (ξέρετε, το κλασικό μπλοκάκι), μετανάστες διερμηνείς που πέραν της κανονικής τους εργασίας, τους επιβάλλονται και αρκετές υπερωρίες «εθελοντισμού», εκδικητικές απολύσεις σε όσους αντιδρούν. Και μπορεί η πρόεδρος της οργάνωσης, Ιωάννα Μπαμπασίκα να ισχυρίζεται ότι ποτέ δεν έκανε δηλώσεις τύπου «τους μετανάστες διερμηνείς τους πήραμε από τις οικοδομές, οπότε να μη ζητάνε και πολλά», όπως καταγγέλλει το Σωματείο Βάσης Εργαζομένων στις ΜΚΟ, αλλά και χωρίς αυτό, έχουν ήδη μαζευτεί πολλά ράμματα. Και το αναμενόμενο κερασάκι: και η ΜΕΤΑδραση συμμετέχει ως υπερεργολάβος στα προαναφερθέντα προγράμματα «κοινωνιόφιλων εργασιών».

Και ένα μικρό για το τέλος

Την ΜΚΟ «Ορνιθολογική Εταιρεία» δε θα τη βρει κανείς στις λίστες χρηματοδότησης που αφορούν τη διαχείριση των μεταναστών εργατών (αν και χρηματοδοτείται από άλλα ευρωπαϊκά κονδύλια, σχετικά με το έργο της). Οπότε γιατί τη μπλέκουμε εδώ πέρα; Γιατί, δυστυχώς ένα πουλάκι μάς είπε την εξής μικρή πικρή λεπτομέρεια. Η συγκεκριμένη ΜΚΟ, το 2012 μετά από έγκριση αιτήματός της, εγκατέστησε κλειστό κύκλωμα θερμικών και συμβατικών καμερών στον Έβρο· αυτό το σημείο της πατρίδος μας όπου η ειρωνεία της φύσης κάνει να συμπίπτουν τα

επίγεια περάσματα των μεταναστών με τα εναέρια περάσματα συμπαθητικών αποδημητικών πτηνών. Μπορεί την έγκριση να την έδωσε το Υπουργείο Περιβάλλοντος, αλλά κρατάμε μια πιασινή για το πόσο εύκολα μπορεί ο οποιοσδήποτε -ακόμη κι αν πρόκειται για πολυαναγνωρισμένη ΜΚΟ- να τοποθετήσει κάμερες στα περάσματα του Έβρου χωρίς την σιωπηλή συγκατάθεση του βασικού διαχειριστή του χώρου· των μπάτσων. Οπότε, το γεγονός ότι η ελληνική αστυνομία ζήτησε ανεπίσημα από το Δ.Σ. της Ορνιθολογικής να χρησιμοποιεί τις κάμερες για τους γνωστούς ευγενικούς σκοπούς της και το αίτημά της εγκρίθηκε αντιστοίχως, δεν θα έπρεπε να μας εκπλήσσει καθόλου. Εδώ προφανώς έχουμε μια από αυτές τις λαμπρές -και πολύ πιο συχνές από ό,τι υπονοούν οι διακηρύξεις της ΜΕΤΑδρασης- στιγμές όπου οι δημόσιοι φορείς συναντούν την κοινωνία των πολιτών.

Finale ή aperitif για τη χώνεψη

Η λίστα με παρόμοιες ΜΚΟ και άλλους Οργανισμούς θα μπορούσε να συνεχίζει για πολύ. Ελπίζουμε πάντως πως είναι σαφές· το ζήτημα εδώ δεν είναι να αποδείξουμε την «κακοδιαχείριση» ή τη «διασπάθιση δημοσίου χρήματος», ούτε το να ξετρυπώσουμε κακόβουλους υπεύθυνους ΜΚΟ. Όχι γιατί έχουμε πεισθεί ότι στον «αγγελικό κόσμο του ανθρωπισμού» τέτοια δεν συμβαίνουν -αντιθέτως, όλο το σύμπαν συνομνείει διά την ανάδειξη του αντιθέτου- αλλά γιατί νομίζουμε πως το βασικό ζήτημα είναι η ανάδειξη του ρόλου που παίζουν αυτές οι δομές ως εγγενές πλέον στοιχείο του κρατικού μηχανισμού που έχει αναλάβει τη διαχείριση των μεταναστών εργατών. Γιατί θεωρούμε ότι στα πλαίσια του ταξικού ανταγωνισμού θα πρέπει πάντα να κοιτάμε κάτω από το εύχλο τρίπτυχο «ανθρωπισμός-εθελοντισμός-ανάπτυξη» και να αντιλαμβανόμαστε αυτές τις δομές ως το απαραίτητο συμπληρωματικό κομμάτι της βίας στην όλο και πιο ευρεία και εντατική στρατιωτική διαχείριση της καθημερινότητάς μας, της εργασίας και της ζωής μας· ως ένα κομμάτι του φασισμού των ημερών μας. Γιατί στην τελική θα έπρεπε να είναι πασιφανές ότι αυτές οι, γεωμετρικά αυξανόμενες, δομές που δρουν εκτός και παράλληλα με τον στενό κρατικό μηχανισμό θέτουν τους ίδιους στόχους, εξυπηρετούν τους ίδιους σκοπούς και έχουν το ίδιο πεδίο εκμετάλλευσης: την πολύμορφη, βία διασπασμένη αλλά από τη φύση της ενιαία, εργατική τάξη. Ή για να το πούμε αλλιώς: σε αυτό, αλλά και στα προηγούμενα κείμενα επί του θέματος, όπου εμφανίζονταν οι απανταχού διάφοροι εκμεταλλευτές των μεταναστών εργατών, άμα κοίταζες παραδίπλα, έβλεπες ότι σχεδόν πάντα η ευγενική αυτή ενασχόλησή τους ήταν διευρυμένη και αφορούσε διάφορα κομμάτια της συνολικής εργατικής τάξης αυτής της κλωκώρας - με ή χωρίς χαρτιά. Όσο για όσους παρέχουν κακοπληρωμένη ή και τσάμπα εργασία στις αναρίθμητες παρόμοιες οργανώσεις, βαυκαλιζόμενοι ότι «κάνουν λειτουργήματα», ας θυμίσουμε ότι «ο δρόμος προς την κόλαση είναι στρωμένος με καλές προθέσεις». Δυστυχώς, κι όχι μόνο, θα προσθέταμε.

1. Jeremy Rifkin, «Το τέλος της εργασίας και το μέλλον της», Νέα Σύνορα - Α.Α. Λιβάνη 1996. Παρεπιπτόντως η φράση «...και το μέλλον της» απουσιάζει από τον τίτλο της πρωτότυπης έκδοσης. Τι να πούμε, ίσως οφείλεται στην «αισιόδοξη» οπτική του έλληνα εκδότη.
2. George Caffentzis, «Το τέλος της εργασίας ή η αναγέννηση της σκλαβιάς», Αρχείο71, 2012.
3. Αυτό σημαίνει ότι έχει υπ' ευθύνη του τη λειτουργία δομών που «υποδέχονται» και «φιλοξενούν» μόνο μετανάστες που έχουν κάνει ήδη αίτηση ασύλου. Για το ποιοι δικαιούνται κάτι τέτοιο, καθώς και το πού θα πάνε, το αποφασίζει η «Κεντρική Αρχή για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο», δηλαδή οι μπάτσοι.
4. Κάθε λίστα αφορά ποσά που εγκρίθηκαν κυρίως την προηγούμενη χρονιά (π.χ. 2005) αλλά χορηγήθηκαν την επόμενη (2006).
5. Βλ., «Δώσε και μένα μπάρμπα. Σύνομη ιστορία της χρηματοδότησης του ελληνικού κράτους για τη «διαχείριση» των μεταναστών εργατών, part 2», περιοδικό antifa, τ. 40.
6. Το νούμερο αυτό αντιστοιχεί στη δεκαετία 2000-2010. Έχουμε κάθε λόγο στον καπιταλιστικό τούτο κόσμο να πιστεύουμε ότι σήμερα το νούμερο αυτό είναι υπερβολικά μικρό για τα Μη Κυβερνητικά Κουτάλια που μασουλάνε την πίτα.